

Hijab and Chastity and their Role in Psychological Security

Amin Hasanvand (PhD)^{1*}

1. Social Determinants of Health Research Center, School of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran.

ABSTRACT

Article Type: Review Paper
Background and aim: According to Islamic standards, hijab and chastity are one of the most important religious pillars, which have been mentioned several times in the Holy Qur'an and have also been mentioned many times in the Hadith of the Innocents. The study of historical sources has shown that the issue of hijab is not new and that women have chosen a veil for themselves in the past. The hijab is not chosen for restriction, but for the spiritual-psychological and social security of man. The aim of this study was to investigate the role of hijab and chastity in the spiritual security of men and women.

Materials and methods: In the present review study, 24 articles from electronic databases or search engines such as PubMed, Google Scholar, and SID were reviewed.

Findings: The results of the current study indicated that wearing the hijab creates a sense of security around them while dealing with refinement and self-cultivation, and on the other hand, paves the way for more presence in the community by increasing social security. Keeping hijab for both men and women develops the personality, makes the individual valuable, and creates spiritual-psychological security, perfectionism, and ultimately the strength of the family.

Conclusion: Considering the effect of hijab on interpersonal relations, it is obligatory for men and women to observe and maintain hijab and chastity to increase the level of spiritual-psychological security, social security, and strengthening of family foundations.

Keywords: Hijab, Chastity, Psychological Security

Received:

24 July 2023

Revised:

17 Sept. 2023

Accepted:

20 Sept. 2023

Published Online:

1 Oct. 2023

Cite this article: Hasanvand A. Hijab and Chastity and their Role in Psychological Security. Islam and Health Journal. 2023; 8(1): 13-19.

© The Author(s).

Publisher: Babol University of Medical Sciences

*Corresponding Author: Amin Hasanvand

Address: Department of Physiology and Pharmacology, School of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran.

E-mail: dr.hasanvand@yahoo.com

حجاب و عفاف و نقش آنها در امنیت روانی

ID
امین حسنونند (PhD) *^۱

۱. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم آباد، ایران.

چکیده

<p>سابقه و هدف: بر اساس معیارهای اسلامی، حجاب و عفاف یکی از مهم‌ترین ارکان دینی بوده که چندین بار در قرآن کریم و همچنین در احادیث معصومین به آن اشاره شده است. بررسی منابع تاریخی نشان داده که مسئله حجاب، مسئله جدیدی نبوده و در گذشته‌های دور هم زنان پوششی را برای خود انتخاب می‌کردند. حجاب نه برای محدودیت، بلکه برای امنیت روحی-روانی و اجتماعی انسان انتخاب شده است. هدف از این مقاله، بررسی نقش حجاب و عفاف در دادن امنیت روانی برای مردان و زنان می‌باشد.</p> <p>مواد و روش‌ها: در مطالعه مروری حاضر، ۲۴ مقاله از پایگاه‌های الکترونیکی و یا موتور جستجوگر از جمله PubMed، Google Scholar و SID مورد بررسی قرار گرفته است.</p> <p>یافته‌ها: نتایج بررسی نشان داد که در افرادی که حجاب خود را رعایت کرده، ضمن پرداختن به تهذیب و تزکیه نفس، باعث حس امنیت در اطراف خود شده و از طرفی دیگر، با بالا بردن امنیت اجتماعی مسیر را برای حضور هرچه بیشتر در اجتماع فراهم می‌کنند. حفظ حجاب هم برای مرد و هم برای زن، ضمن رشد شخصیت و ارزشمند نمودن فرد، موجب ایجاد امنیت روحی-روانی، کمال‌گرایی و در نهایت استحکام بنیان خانواده می‌شود.</p> <p>نتیجه‌گیری: با توجه به اثرگذاری حجاب در روابط انسان‌ها، بر مرد و زن واجب است که ضمن رعایت و حفظ حجاب و عفاف، باعث افزایش سطح امنیت روحی-روانی و نهایتاً امنیت اجتماعی و تحکیم بنیان خانواده‌ها شوند.</p> <p style="text-align: right;">واژگان کلیدی: حجاب، عفاف، امنیت روانی</p>	<p>نوع مقاله: مقاله مروری</p> <p>دریافت: ۱۴۰۲/۵/۲</p> <p>ویرایش: ۱۴۰۲/۶/۲۶</p> <p>پذیرش: ۱۴۰۲/۶/۲۹</p> <p>انتشار: ۱۴۰۲/۷/۹</p>
---	---

استناد: امین حسنونند. حجاب و عفاف و نقش آنها در امنیت روانی. نشریه اسلام و سلامت. ۱۴۰۲؛ (۱)۸: ۱۹-۱۳.

© The Author(s)

Publisher: Babol University of Medical Sciences

مقدمه

یکی از هدیه‌های خداوند متعال که به انسان عطاء نموده‌اند، حجاب می‌باشد که در پرتو آن، انسان بتواند به سعادت دنیوی و آخروی برسد. رعایت حجاب (چه برای مردان و چه برای زنان) نقش مهمی را می‌تواند در استحکام بخشیدن به زندگی و کانون خانواده‌ها ایفا کند (۱). نکته مهمی که بایستی به آن اشاره کرد، این است که حیا و عفاف الزاما برای خانم‌ها نمی‌باشد و برای مردان هم لازم و اجباری می‌باشد و با رعایت حجاب و عفاف توسط هر دو جنس (مرد و زن) می‌توان به کاهش آسیب‌های اجتماعی امیدوار بود (۲). از آنجا که پروردگار عالمیان، جاذبه‌ها و توانمندی‌هایی خاص در وجود زن نهادینه کرده است، مقوله حیا و عفاف در بانوان ضرورت بیشتری را مطالبه می‌نماید.

زمانی که انسان بتواند از خود محافظت نماید، امنیت و آرامش را به خود هدیه می‌دهد. داشتن حجاب و عفاف یکی از مهم‌ترین عوامل محافظ و ایجادکننده آرامش، ارزش و احترام زنان، تحکیم زندگی خانوادگی و در نهایت القاءکننده سلامت روان و ایجادکننده امنیت، بخصوص امنیت اجتماعی در فرد می‌باشد (۳). داشتن حجاب و پوشش اسلامی، ضمن تحکیم نظام خانواده، از یک سوء باعث حفاظت ظاهری و باطنی و از سویی دیگر، موجب مصنوعیت روانی و اخلاقی و حفظ آرامش روانی جامعه می‌شود (۴). هدف از این مطالعه بررسی نقش حجاب و عفاف در ایجاد امنیت روحی و روانی از دیدگاه قرآن کریم، احادیث و بزرگان حوزه علم و دین می‌باشد.

مواد و روش‌ها

در مطالعه مروری حاضر از پایگاه‌های الکترونیکی و یا موتور جستجوگر از جمله PubMed، SID، Google Scholar و کلیدواژه‌های اعتقادات دینی، اعتقادات مذهبی، سلامت روحی، سلامت جسمی و اخلاق مورد بررسی قرار گرفته و بعد از بررسی‌ها و مطالعه مقالات مختلف، نهایتاً تعداد ۲۴ مقاله جهت استفاده در این مطالعه مروری مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

حجاب:

واژه مقدس حجاب، در کتاب آسمانی مسلمانان، قرآن کریم، هفت مرتبه ذکر شده است، که در این هفت مورد، به معنی پرده و حائل از آن یاد شده است. به عنوان مثال، خداوند بزرگ در سوره احزاب آیه شریفه ۵۳، بیان می‌فرماید: "هنگامی که چیزی [از وسائل مورد نیاز را] از زنان پیامبر خواستید از پشت پرده از آنان بخواهید که این کار شما برای دل‌های شما و دل‌های آنها پاک‌تر است" (۵).

ابعاد مهم حجاب، به معنای پوشش مناسب و اسلامی، شامل بُعد ایجابی و بُعد سلبی می‌باشد. در بُعد اول، یعنی بُعد ایجابی، وجود پوششی بر بدن مدنظر می‌باشد و در بُعد دوم، یعنی بُعد سلبی، خودنمایی کردن برای نامحرم را حرام می‌دانند و لازمه حجاب اسلامی، تحقق هر دو بُعد ایجابی و سلبی می‌باشد و چنانچه یکی از آنها انجام نشود، می‌توان گفت که حجاب اسلامی رعایت نشده است.

داشتن حجاب اسلامی برای بانوان، موجب ارسال پیام عفت و خداترسی برای سایرین می‌شود و مردان جامعه ضمن ستایش نجابت و پاکدامنی او، از ورود به حریم شخص امتناع کرده و او را از تیررس نگاه‌های زهرآلود و یا سخنان آزاردهنده خود دور می‌کنند (۶). از سویی دیگر، بایستی به این نکته توجه کرد که حجاب صرفاً به معنای پوشش نبوده و می‌تواند ابعاد دیگری از جمله ارتباطات غیرکلامی مثل نگاه کردن، مدیریت اعضای بدن و ... را شامل شود (۷). بایستی متذکر شد که اگر مرد هم حجاب خود را حفظ کند (عدم نگاه به نامحرم توسط مردان)، نگاه‌های زهرآلود و یا سخنان آزاردهنده را به هیچ عنوان انجام نخواهد داد و یا حتی به فکر او نخواهد رسید و از این طریق موجب افزایش امنیت روحی و روانی دیگران خواهد شد. همچنان که خداوند سبحان، خطاب به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «به مردان مؤمن بگو تا چشمان خود را از نگاه ناروا ببوشانند و فروج و اندامشان را محفوظ دارند، که این بر پاکیزگی جسم و جان ایشان، بهتر است» (۸).

حضرت امام رضا (ع) می‌فرماید: "نگاه به موهای زنان باحجاب ازدواج کرده و بانوان دیگر، از آن جهت حرام شده است که نگاه، مردان را بر می‌انگیزد و آنان را به فساد فرا می‌خواند در آنچه که ورود در آن نه حلال است و نه شایسته" (۹).

استاد اخلاق و معرفت، شهید دکتر مرتضی مطهری (ره) می‌فرماید: "حریم نگاه‌داشتن زن در میان خود و مرد، یکی از وسایل مرموزی بوده است که زن برای حفظ مقام و موقع خود در برابر مرد از آن استفاده کرده است. اسلام، زن را تشویق کرده است که از این وسیله استفاده کند. اسلام به‌ویژه تأکید کرده است

که زن هر اندازه متین تر، باوقارتر و عقیف تر حرکت کند و خود را در معرض نمایش برای مرد نگذارد، بر احترامش افزوده می شود. همچنین قرآن کریم پس از آنکه توصیه می کند زنان خود را بپوشانند، می فرماید: «ذَلِكَ آدَتِي أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ»، یعنی این کار برای اینکه به عفاف شناخته شوند و معلوم شود خود را در اختیار مردان قرار نمی دهند، بهتر است و در نتیجه دورباش و حشمت آنها، مانع مزاحمت افراد سبک سر می گردد" (۱۰).

عفاف:

در لغت نامه استاد دهخدا کلمه "عفاف" به این صورت معنا یافته است: "عفاف: پارسایی و پرهیزگاری، نهفتگی، پاکدامنی، خویشن داری" (۱۱). از سویی دیگر می توان از آن به عنوان وسیله ای برای پیشگیری از فزون خواهی شهوت یاد کرد. در کتاب قرآن کریم، سوره مبارکه نور و در آیه شریفه ۳۰، خداوند می فرماید: «فَلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ»؛ به مؤمنان بگو چشم های خود را (از نگاه به نامحرمان) فرو گیرند و عفاف خود را حفظ کنند، این برای آنان پاکیزه تر است، خداوند از آن چه انجام می دهید آگاه است (۸). در قرآن کریم از نتایج عفت و پاکدامنی با تعبیری همچون "أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ" یاد شده است و به شخصی اطلاق می شود که خودنگهدار و با ممانعت باشد (۱۲).

انسان مومن بایستی در گفتار، اندیشه، نگاه و ... عفاف را که از نشانه های کرامت انسان است، سرلوحه خود قرار دهد تا از کارهای غیرحلال پرهیز نماید (۴). امیرالمومنین حضرت علی (ع) می فرماید: "پرهیز از به زبان آوردن سخنان زشت، زیرا که فرومایگان را گرد تو جمع می کند و گرانمایگان را از تو می راند" (۱۳). از سوئی دیگر، حضرت مجدداً می فرماید: "هر که عاقل باشد، عقیف می شود" (۱۴)، که اشاره به عفت در اندیشه را دارند. کنترل فکر، اندیشه و ذهن، سخت ترین گونه عفاف می باشد، زیرا اگر فردی آن را انجام دهد، در سایر کارها عفاف را رعایت می کند. در نقطه مقابل، چنانچه فردی عفاف در اندیشه و ذهن را رعایت نکند، افکار او از کنترل خارج شده و به سمت اندیشه های گناه آلود می رود.

از سویی دیگر، عفاف در نگاه، که به معنای کنترل نگاه می باشد، از موثرترین شاخه های عفاف می باشد که می تواند بر فکر و روح انسان تاثیر گذارد. اگر نگاه، نگاهی گناه آلود باشد، می تواند همچون سمی زهرآگین در تمام وجود انسان پخش شود و او را به سوی گناه هدایت کند. حضرت امام صادق (ع) می فرماید: "النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ، مَنْ تَرَكَهَا لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لَا لِغَيْرِهِ أَعْقَبَهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ" نگاه کردن (به محرّمات الهی) تیری است مسموم از تیرهای شیطان، هر که آن را فقط به خاطر خدا ترک کند، خداوند ایمانی به دنبال آن، به او عنایت می کند که طعم آن را می چشد (۱۵).

ارتباط حجاب و عفاف با امنیت روانی

بررسی های مختلف نشان داده که اسلام به روح و روان انسان ها توجه ویژه ای نشان داده است (۱۶ و ۱۷). مطالعات مختلف بیانگر این نکته بوده که برای رسیدن به آرامش، کاهش اختلالات روحی و روانی، می توان از آموزه های دینی، اعتقاد و اعتماد به خداوند بهره جست (۱۸ و ۱۹). خداوند کریم در نظام تکوینی و تشریحی، از سرمایه حجاب و عفاف استفاده کرده اند تا از آسیب های جسمی و روحی به افراد مختلف جلوگیری نماید. حجاب در باطن خود دارای حس مصونیت بوده، که این مصونیت، موجب افزایش امنیت روانی و آرامش خاطر در فرد می شود (۲۰ و ۲۱). در سوره مبارکه احزاب، آیه شریفه ۵۹، خداوند بلندمرتبه می فرماید: "يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ آدَتِي أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا (ای پیغمبر (گرامی) با زنان و دختران خود و زنان مؤمنان بگو که خویشان را به چادر فرو پوشند، که این کار برای اینکه آنها (به عفت و حریت) شناخته شوند تا از تعرض و جسارت (هوسرانان) آزار نکشند، بسیار نزدیک تر است و خدا (در حق خلق) بسیار آمرزنده و مهربان است)" (۲۲).

با داشتن حجاب و عفاف، افراد بیماردل، جرات تعرض و ایجاد مزاحمت را نداشته، که این خود نیز می تواند باعث افزایش امنیت روانی و اجتماعی در فرد شود. هم چنان که در قرآن کریم، در سوره مبارکه احزاب و آیه شریفه ۳۲، بیان می نماید: "فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ"، که ضمن ممانعت از داشتن لحن هوس انگیز در گفتار زنان، فلسفه و وجود آن راه، وجود افراد بیماردل و شهوت پرست ذکر کرده است که مبادا این افراد طمع کرده و موجب برهم زدن امنیت روانی زنان شوند (۲۳).

شهید مطهری (ره) معتقد بودند که گاهی حرکات و سکنات انسان، زبان دار است و گاه وضع لباس، راه رفتن و سخن گفتن زن معنادار است و با زبان بی زبانی می گوید: "دلت را به من بده، در آرزوی من باش، مرا تعقیب کن" و گاه با زبان بی زبانی می گوید: "دست تعرض، از این حریم، کوتاه است" (۲۴). امروزه با توجه به جنگ فرهنگی دشمنان قسم خورده انقلاب اسلامی، بایستی اشاره کنیم که یکی از مهم ترین و بنیادی ترین عامل امنیت روانی و اجتماعی در ایران اسلامی، حفظ و گسترش مسئله عفاف و حجاب می باشد. با رعایت مسئله عفاف و حجاب از طرف مردان و زنان می توان از فساد اجتماعی، سقوط شخصیت افراد، تزلزل بنیان خانواده، گسترش فساد و فحشا، سوء قصد و تجاوز به عنف، رونق گرفتن چشم چرانی و هوس بازی و ... جلوگیری کرد.

نتیجه‌گیری

بدون تردید، داشتن حجاب و عفاف می‌تواند به صورت مستقیم، تاثیرات زیادی بر روح و روان انسان داشته باشد و با عدم رعایت مقوله حجاب و عفاف، با دستان خود، کلید ورود به حریم شخصی و از بین بردن آرامش روحی و روانی خود را به دست افراد بیمار دل قرار می‌دهیم. ذکر این نکته لازم می‌باشد که حجاب هیچ‌گونه تعارضی با روابط اجتماعی سالم، حضور در اجتماع، حضور در ادارات دولتی و یا بخش خصوصی نداشته، بلکه می‌تواند موجب ارتقاء و پیشرفت فرد در عرصه‌های مختلف اجتماعی شود. به طور خلاصه می‌توان گفت، حجاب و عفاف از ارزش‌های جامعه اسلامی بوده که می‌توان با استفاده از این ارزش دینی، ضمن رشد شخصیت و ارزشمند نمودن فرد، موجب ایجاد امنیت روحی-روانی، کمال‌گرایی و در نهایت استحکام بنیان خانواده در اجتماع شد.

ملاحظات اخلاقی: در این مقاله از اصول اخلاق در پژوهش پیروی شده است. پژوهش به صورت مروری بوده و در نگارش مطالب بدون جانب‌داری و از منابع معتبر استفاده گردیده است.

تضاد منافع: نویسنده اعلام می‌نماید که تضاد منافی در این پژوهش وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

از دانشگاه علوم پزشکی لرستان به جهت فراهم‌سازی امکان دستیابی به منابع الکترونیک و بانک‌های اطلاعاتی گوناگون تشکر و قدردانی می‌شود.

References

1. Shajarian M. Philosophies of Hijab and Gender Justice. *Journal of Islam and Social Studies*. 2022; 10(1): 121-49. [In Persian]
2. Abdul Rahmani R, Sohrabi HA. Pathology of inter-organizational communication of those in charge of hijab and chastity (Police, Supreme Council of the Cultural Revolution and the Ministry of Culture and Islamic Guidance). *Women's Strategic Studies*. 2021; 23(90): 65-95. [In Persian]
3. Kiani Q, Rasouli N, Jafari S. Structural Equation Modeling: The Effect of Mental Health on Attitude toward Hijab with Mediating Psychological Capital, Adaptability and Family Confidence among Undergraduate Students. *Preventive Counseling*. 2021; 2(1): 41-57.
4. Imani M, Rahman Setayesh MK. The Obligation of Hijab, an Individual Rule with Social Effects. *The Islamic Journal of Women and The Family*. 2020; 8(2): 157-77. [In Persian]
5. Holy Quran; Surah Al-Ahzab, Verse 53.
6. Salarifar M. The Psychological Foundations of Hijab and Chastity with an Emphasis on Islamic Texts. *Journal of Studies in Islam and Psychology*. 2018; 11(21): 77-106. [In Persian]
7. Shokri C, Hashemi SZ. A Social Approach to Young Womens Experience of Sexual Harassment (verbal -behavior). *Strategic Studies on Youth and Sports*. 2014; 13(24): 141-66. [In Persian]
8. Holy Quran; Surah An-Nur, Verse 30.
9. Majlesi MB. *Bihar Al-Anwar*. Beirut: Dar-Al-Ehya. Vol 104, p. 34. [Arabic]
10. Motahhari M. *The issue of hijab*. Tehran: Sadra Publication; 1999. Vol 1, p. 95. [In Persian]
11. Dekhoda AA. *Dictionary of Dekhoda*. Tehran: University of Tehran. 2006. Vol 10, p. 14081. [In Persian]
12. Holy Quran; Surah Al-Ahzab, Verse 33.
13. Abdul Wahid bin Muhammad Amadi. *Gharral al-Hakm and Darr al-Kalam*. Qom: Dar Al-Ketab; 2005. 2722. [In Persian]
14. Mohammadi Reyshahri M. *Mizan Al-Hikma*. Qom: Darolhadis; 2004. Vol 6, p. 362. [In Persian]
15. Ibn Babouyeh M A. *Man la Yahzarah Al-Faqih*. Qom: Dar Al- kotob Eslamiyeh Vol 4, p.18. [Arabic]
16. Pourghane P, Sharif Azar E, Zaer Sabet F, Khorsandi M. Survey the effect of religious beliefs in stress reduction in students of Langroud Faculty of Medical Sciences. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*. 2010; 20(1): 10-5. [In Persian]
17. Marzband R, Zakavi AA, Hosseini Karnami H. The influence of trust in God on mental health with an emphasis on Quranic teachings. *Journal of Religion and Health*. 2015; 3(1): 73-82. [In Persian]
18. Kazemi M, Bahrami B. The Role of Spiritual Belief and Islamic Practice in Improvement of Mental Health and Prevention of Mental Disorders. *J Adv Med Biomed Res*. 2014; 22(90): 62-74. [In Persian]
19. Vali L, Ghorbani Nia R, Shaabani Y, Jahani Y. Survey of Association between Religious Beliefs and Anxiety of Students. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2020; 13(2): 70-80. [In Persian]

20. Entesar Foumani G, Kavandi S, Kamali N, Entesar Foumani M, Entesar Foumani F. Comparison of social immunity and mental health in women with poorly-veiled and well-veiled (hijab). *Women and Family Studies*. 2014; 7(26): 7-22. [In Persian]
21. Aghapour R, Rabi Nataj AA, Mousavi SM. Identifying and Analyzing the Effective Variables of Lifestyle in Women's Hijab and Cover Based on Quran and Hadiths. *The Islamic Journal of Women and Family*. 2021; 9(1): 59-76. [In Persian]
22. Holy Quran; Surah Al-Ahzab, Verse 59.
23. Holy Quran; Surah Al-Ahzab, Verse 32.
24. Motahhari M. The issue of hijab. Tehran: Sadra Publication; 1999. Vol 1, p. 163. [In Persian]